

פרשת קרח התשפ"ב

1. במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק א - לה

(א) ויִקַּח קִרְחַ בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קַהַת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וְאֲבִירָם בְּנֵי אֵלִיָּאָב וְאוֹן בֶּן־פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן: (ב) וַיִּקְלְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאָתָּים נְשִׂאֵי עֲדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי־שָׁם: (ג) וַיִּקְהָלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לְכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כָּלָם קִדְּשִׁים וּבְתוֹכְכֶם ה' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קַהַל ה': (ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו: (ה) וַיְדַבֵּר אֶל־קִרְחַ וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בִּקְרָב וַיִּלְעַץ ה' אֶת־אֲשֵׁר־לֹו וְאֶת־הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַרְבוּ יִקְרִיב אֵלָיו: (ו) זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לְכֶם מִחֲתוֹת קִרְחַ וְכָל־עֲדָתוֹ: (ז) וַתָּנוּ בְּהוֹן אִשׁ וְשִׁימוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֹת לִפְנֵי ה' מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ רַב־לְכֶם בְּנֵי לֵוִי: (ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קִרְחַ שְׁמַע־נָא בְּנֵי לֵוִי: (ט) הִמְעַט מִכֶּם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַמֹּת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עַבְדוֹת מִשְׁכָּן ה' וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׂרְתָם: (י) וַיִּקְרַב אֲתָם וְאֶת־כָּל־אֲחֵיהֶם בְּנֵי־לֵוִי אֲתָם וּבִקְשַׁתְּם גַּם־כַּהֲנָה: (יא) לָכֵן אֲתָם וְכָל־עֲדָתְךָ הַנֹּעְדִים עֲלֵיךָ וְאַהֲרֹן מִה־הוּא כִּי תָלִינוּ עִלָּיו: (יב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלֵאבִירָם בְּנֵי אֵלִיָּאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלָה: (יג) הִמְעַט כִּי הָעֵלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְזָבַשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּבַּח עָלֵינוּ גַּם־הַשְּׁתַּבַּח: (יד) אַף לֹא אֶל־אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְזָבַשׁ הִבִּיאָנוּ וְתַמְנוּ־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכַרְם הַעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הַהֵם תִּנְקַר לֹא נַעֲלָה: (טו) וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־ה' אֶל־תִּפְּסֵן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חַמּוֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאתִי וְלֹא הִרַעְתִּי אֶת־אֶחָד מֵהֶם: (טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קַרְחַ אֲתָם וְכָל־עֲדָתְךָ הֵיוּ לִפְנֵי ה' אֲתָם וְהֵם וְאַהֲרֹן מִחֹר: (יז) וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָמוֹ וַנְּתַתֶּם עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וְהַקְרַבְתֶּם לִפְנֵי ה' אִישׁ מִחֲתָמוֹ וּמֵאֲתָיִם וּמֵאֲתָיִם מִחֲתָמוֹ וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֲתָמוֹ: (יח) וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָמוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אִשׁ וַיִּשְׁימוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַיַּעֲמֵדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: (יט) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרְחַ אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּבְרָא כְבוֹד־ה' אֶל־כָּל־הָעֵדָה: פ (כ) וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: (כא) הִבְדִּלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלָה אֹתָם כְּרָגַע: (כב) וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכָל־בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יִחַטָּא וְעַל כָּל־הָעֵדָה תִּקְרָף: פ (כג) וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כד) דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר הֲעֵלוּ מִסְבִּיב לְמִשְׁפַּח־קִרְחַ דָּתָן וְאֲבִירָם: (כה) וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיִּגְדֹּף אֶל־דָּתָן וְאֲבִירָם וַיִּלְכּוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (כו) וַיְדַבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֹהֶלֵי הָאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאֶל־תִּגְעוּ בְּכָל־אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־תִּסְפּוּ בְּכָל־חַטְּאֵתְכֶם: (כז) וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁפַּח־קִרְחַ דָּתָן וְאֲבִירָם מִסְבִּיב וְדָתָן וְאֲבִירָם יָצְאוּ וַצִּבִּים פֶּתַח אֹהֶלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם: (כח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי־ה' שָׁלַחֵנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מַלְבִּי: (כט) אִם־יִפְמֹת פְּלִי־הָאָדָם יִמְתּוּן אֱלֹהִים וּפְקַדוֹת פְּלִי־הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא ה' שָׁלַחֵנִי: (ל) וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא ה' וּפְצָתָה הָאָדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה וַיִּדְעַתֶּם כִּי נֹאצִּו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־ה': (לא) וַיְהִי כִכְלָתוֹ לְדַבֵּר אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּתְבַקַּע הָאָדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם: (לב) וּתִפְתַּח הָאֶרֶץ אֶת־פִּיהָ וּתִבְלַע אֹתָם וְאֶת־כַּפְתֵּיהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקִרְחַ וְאֶת כָּל־הַרְכּוּשׁ: (לג) וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וּתְבַקַּע עֲלֵיהֶם הָאֶרֶץ וַיִּאֲבְדוּ מִתּוֹךְ הַקְּהֵל: (לד) וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבֹתֵיהֶם נִסּוּ לִקְלָם כִּי אָמְרוּ פֶן־תִּבְלַעֵנוּ הָאֶרֶץ: (לה) וְאִשׁ יָצְאָה מֵאֵת ה' וַתֹּאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִם אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקְּטָרֹת: פ

2. רש"י במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

ויחר למשה מאד - נצטער עד למאוד: אל תפן אל מנחתם - לפי פשוטו הקטרות שהם מקריבין לפניך מחור אל תפן אליהם; ומדרשו: אמר, יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקבל לפניך לרצון, מניחננו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי - לא חמורו של אחד מהם נטלת. אפלו

כְּשֶׁהִלַּכְתִּי מִמִּדְיָן לְמִצְרַיִם וְהִרְפַּכְתִּי אֶת אֲשֵׁתִי וְאֵת בְּנֵי עַל הַחֲמוֹר, וְהָיָה לִי לְטַל אוֹתוֹ הַחֲמוֹר מִשְׁלָהֶם, לֹא נִטְלָתִי אֶלָּא מִשְׁלִי; וְת"א "שְׁחָרִית", לְשׁוֹן אֲרָמִי כִּי נִקְרָאת אֲנֶגְרָא שֶׁל מְלֶךְ "שְׁחָר":

3. אבן עזרא במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

כבר פירשתי, כי העולה והמנחה מארכת האף על הרשעים. ודתן ואבירם היו אנשים גדולים והקריבו מנחה קודם זה המעשה. וזה טעם אל תפן אל מנחתם, ופנה אלי, כי לא נשאתי חמור אחד מהם. ופ' נשאתי - ששמתי משא עליו. ולא הרעתי בשום דבר:

4. בכור שור במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

ואמר אל תפן אל מנחתם הקטורת שיקטירו לפניך כי קטורת תועבה היא כי דובר שקרים לא יכון לנגד עיניך,

5. רמב"ן במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

אל תפן אל מנחתם - לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך למחר אל תפן אליה. ומדרשו אמר יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור חלקם לא יקרב לפניך לרצון, לשון רש"י. ואינו נכון בעיני שיהיה על הקטרת, לפי שעל דתן ואבירם הוא אומר כן שחרה לו על דבריהם והם לא היו בתוך העדה הנועדים להקטיר קטרת. אבל פשוטו, כי בעבור שהיו אלה רוצים בכהונה להקריב קרבן, אמר משה "אל תפן אל מנחתם" אל תפן אל קרבן שיקריבו לפניך ואל תפלה שיתפללו לך, כי כל הקרבנות גם התפלה יקראו מנחה בכתוב. וגם אמר אונקלוס קרבנהון, איזה דבר שיקריבו לפניך:

6. חזקוני במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

אל תפן אל מנחתם מה שקלל משה לדתן ולאבירם היינו טעמא שכששלח משה לקרוא להם אמרו לא נעלה לא היתה כונתם לחזור בהם שאפי' יאמר הקדוש ברוך הוא בחרתי באהרן עדיין היו מערערים על הכהונה אבל קרח וחמשים ומאתים איש שקבלו עליהם לקחת איש מחתו כסבורים היו שלא שלחו הקדוש ברוך הוא לאהרן אחיו אלא מדעתו עשה לא רצה לקלל.

7. מושב זקנים במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

ויחר למשה מאד. פ' רש"י נצטער לאחת מהם. והמפרשים אומרים כי על שני דברים היו מתרעמים, האחד כי תשתרר עלינו והשנית אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו. על הראשון השיב להם ואמר לא חמור אחד מהם נשאתי וכו', ועל השני לא השיב להם על שלא העליתם לארץ ישראל ועל זה נצטער. בהרבה נוסחאות מצאתי כתוב ויחר למשה מאד נצטער לחזא וכן תרגם הפסוק ופ"ה נצטער לחזא פ' הרבה אמר ברמז לשון התרגום.

8. רבינו בחיי במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

אל תפן אל מנחתם. ידוע כי העולה והמנחה נותנת אריכות אף על הרשעים, ועל כן התפלל שלא יאריך להם אלא שיענישם מיד. ורש"י ז"ל פירש: "אל תפן אל מנחתם", הקטרת שהם מקטירים לפניך מחר אל תפן אליה. נראה שדעתו כי "מנחתם" לדתן ואבירם יחזור, וכן דעת הרמב"ן ז"ל. ואם כן יש לשאול: למה יתפלל משה עליהם לבדם כי הם לא היו עקר, ועוד שלא ידע להם זכות שתעמוד להם שיתירא ממנו, ועוד שהיה לו להתפלל על כללם להענישם בעונש שוה על ראש כלן יחול, ולמה יפרוט בתפלתו את אלו בלבד. על כן נראה לי לומר כי "מנחתם" יחזור לנשיאים, על הקרבן שהקריבו בחנכת המזבח, כל אחד מהם קערה ומזרק שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה, וזה טעם "מנחתם". ומשה לא חשש שיתפלל על דתן ואבירם שלא היו עקר ולא נודע להם זכות, ועוד כי מעת שאמרו "לא נעלה" ידע בהם כי פיהם הכשילים והיו אבודים בעיניו, אך התפלל על הנשיאים שהיו עקר החמשים ומאתים ומכללם ואירע להם זכות גדול ביום החנוכה, הוצרך להתפלל שלא תעמוד להם זכות אותו קרבן ושיכלו בעונשם, ואחר שהתפלל על הנשיאים בכטול זכותם חזר והתנצל על דברי דתן ואבירם: "לא חמור אחד מהם נשאתי", שהוא תשובה על מה שאמרו: "כי תשתרר עלינו גם השתרר". ודעת רז"ל

(תנחומא ז. ובמ"ר יח, ט) שהתפלל משה שלא יתקבל חלקם בתמידי צבור שכל אחד ואחד מישראל יש לו חלק בהם ע"י השקלים:

9. ספורנו במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

אל תפן אל מנחתם. אל תפן אל שום מין קרבן שיקריבו לכפר עליהם על הפך ירח מנחה (שמואל - א כו, ט) וזה כי איני מוחל על עלבוני ואין למחול להם בלעדי זה כאמרם עונות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה חברו (יומא פה ב במשנה). וכן ירמיהו (יח, כ - כג) אמר כי כבו שוחה לנפשי זכור עמדי לפניך לדבר עליהם טובה וגו' אל תכפר על עונם וחטאתם מלפניך אל תמחי:

10. אלשיך על במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

אל תפן אל מנחתם. שהוא כמו שאמרו ז"ל (במדבר רבה יח ט) שלא תאכל אש המזבח מה שנתנו בתמיד לא תקבל.

11. במדבר רבה (וילנא) (פרשת קרח) פרשה יח סימן י

ויאמר [משה] אל ה' אל תפן אל מנחתם, אל תקבלם בתשובה, הנה צריך למקרא לומר אל תפן אל עבודתם, מהו אל מנחתם, כן אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם יודע אני שיש לאלו חלק באותה מנחה שהקריבו, שנאמר (במדבר כט, ט): מלבד עלת התמיד ומנחתה, והיתה של כל ישראל קרבה, הואיל ופרשו אלו מבניה אל תסתפל בחלקם, תניחנו האש ואל תאכלנה. (במדבר טז, ט).

12. גור אריה במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

לפי פשוטו על הקטורת. והקשה הרמב"ן, הלא לדתן ולאבירם אמר זה, ודתן ואבירם לא היו מקריבים קטורת. ונראה לומר, שאף על גב שאין דתן ואבירם מקריבים קרבנות, אין זה קשיא, שהרי בכל מקום שלוחו של אדם כמותו (קידושין מא ע"ב), שהרי כל עצמו של מקריבי קטורת לומר ראויים הם להיותם כהנים גדולים, וכל כהן גדול מקריב בשביל הכלל (רש"י ויקרא ד, ג), לא בשביל עצמו בלבד: אך קשה לי, למה לא הקריבו דתן ואבירם קטורת כמו שהקריבו מאתים וחמשים איש, וגם קרח הקריב (פסוק טז), ויראה שדתן ואבירם לא רצו להקטיר קטורת, דאף על גב שהיו אומרים דתן ואבירם שאין ראוי הכהונה לאהרן בלבד, מכל מקום היו אומרים החשוב החשוב קודם להקרבה, ודתן ואבירם לא היה במ שום גדולה - אין ראוי להקרבה כלל. אבל ר"ן איש, כולם נשיאי עדה הם (פסוק ב). וכן קרח, אין ספק שהיה חשוב בישראל מאד, שהרי היה לוי (פסוק א), וכל הלויים בכלל היו "שומרי משמרת הקודש" (לעיל ג, כח), אמר כי אלו הם ראויים לעבודה: ומדרשו וכו'. דאם לא כן, לא הוי למכתב "מנחתם", אלא 'קטורת', דקטורת לאו מנחה. אלא קאי על התמידין, שיש שם בכל יום מנחה. ועוד, דאיך סלקא דעתך דיהיה הקדוש ברוך הוא מקבל קטורת שהקריבו זרים, שכולם זרים היו, ולא היה צריך לו לומר "אל תפן":

13. אור החיים במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

ויאמר אל ה' אל תפן וגו'. הכוונה לצד שראה הפלאת שנאת הרשעים עמו מזה הכיר היותם בחינת הרע גמור אשר טבעו לשנא בחינת הטוב שנאת מות בלא סיבה, ולזה אמר אל ה' אל תפן אל מנחתם, והכוונה בזה לצד שאין לך אדם שאין בידו מצות ומעשים טובים, וכבר קדם לנו שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה ובריה ואפילו של רשעים דכתיב (דברים לב) אל אמונה ואין עול, וצא ולמד משכר פסיעותיו של אותו רשע (סנהדרין צ"א) אשר על כן חש משה שתעמוד להם איזה מצוה שבידם שהזכות תולה, לזה בקש מה' ואמר אל תפן אל מנחתם פירוש אפילו זכות שכבר הגיעה מנחה לה' לא יפן לה ולא יביט אליה:

14. תורת משה במדבר פרק טז פסוק טו

(טו) אל תפן אל מנחתם. נ"ל היינו הקטרת שהקטירו ר"ן איש, שיפרע הקדוש ברוך הוא ממי שאינו עושה בדין, וכמו מנחת קנאות דסוטה שהיא קרבן לה' שיפגע מדת הדין בסוטה, ה"נ הי'

הקטרת שיפגע מדה"ד בהמקטרגים^{ר"ד} וע"כ אמר כי קדשו כי היו מחתות קדושות. ועכשיו אחר שאמרו דתן ואבירם מה שאמרו, גמר מרע"ה בלבו שיבלעו ולא ישרפו, ע"כ אמר אי נמי יקריבו קטרת אל תפן אל מנחתם, שלא ישרפו אלא יבלעו דוקא.

אל תפן אל מנחתם. ר"ל אם אולי יחזרו בתשובה וכמו בני קרח (רש"י להלן כ"ו י"א), והתשובה ערבה לה' כמנחה (רמב"ם ה' תשובה פ"ז ה"ז), התפלל מרע"ה שלא יפן ה' לקבל תשובתם, כי המוציא שם רע על חבירו אינו צריך למחול לו (או"ח סי' תר"ו ס"א), והם הוציאו שם רע עלי כאילו קבלתי מהם חמור או חמד א' (עי' מגילה ט' ע"ב) באמרם כי תשתרר עלינו גם השתרר.

* אל תפן אל מנחתם וגו' לא חמור א' מהם נשאתי וגו'. הנה אמרו (יומא מ"ד ע"א) קטרת מכפר על לה"ר יבוא דבר שבחשאי ויכפר על דיבור שבחשאי, ...

* והנה חז"ל אמרו (קידושין ל"ט ע"ב) ישב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כאלו עשה מצוה, והנה דתן ואבירם לא הביאו קטרת זרה, ומעלה עליהם הכתוב כאילו עשו מצוה והקטירו קטרת של מצוה, ויהי' להם כפרה על לה"ר. מיהו קטרת מכפר רק על מביא דבה כאשר כתבנו, אבל הם אמרו שקר והוציאו דבה, ועל זה אין קטרת מכפר. וזה שאמר משה אל תפן אל מנחתם במה שלא הקטירו קטרת זרה, כי לא חמור אחד מהם נשאתי ולא נהנתי מאומה מהשתררות, והם הוציאו דבה ומדוע תתנשאו מעצמכם שלא ע"פ הדיבור, ועל זה אין קטרת מכפר וא"ש.

ועד"ז יש לפרש דקיי"ל ביו"ד סימן ב' (ס"ט) לענין שחיטה דמסור דינו כמומר, והנה מומר אין מקבלין ממנו קרבן, כדכתיב מכם להוציא את המומר (חולין ה' ע"א), ומסור אפי' עשה תשובה צריך שישלם להנמסר מה שהזיק לו, וכ"ז שלא עשה כן לא הועילה לו תשובתו, מיהו אפשר שאם הנמסר קרא מעיקרא להמסור רשע דקיי"ל (קידושין כ"ח ע"א) יורד עמו לחייו, אפשר דאין צריך לשלם הוצאתו, הגם שאסור למסור, מ"מ היזק הוצאות שגרם לו אין צריך להחזיר הזיקו, והיינו אם קראו רשע שלא כדין. והיינו דאמר משה אל תפן אל מנחתם שהם מוסרים שמסרו משה אצל פרעה שהרג המצרי, ואין לומר שמא עשו תשובה, שהרי על ידיהם הוכרח משה לברוח למדין, וכשהוכרח לחזור הי' לו הוצאות הדרך והחמור שהי' להם להשיב לו, והם לא פייסוהו, ולזה אמר ולא חמור א' מהם נשאתי, וא"ת אני גרמתי שקראתיו רשע למה תכה רעך, הלא ולא הרעותי את אחד מהם, שהרי קראתי רק רשע לזה שהוא עפ"י דין תורה רשע^{ר"ט} וא"ש.

15. רש"ר הירש במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

אל - תפן אל - מנחתם. הבנת המשפט הזה נתקלת בקשיים מרובים. המנחה האמורה כאן איננה יכולה להיות הקטורת שתובא מחר על ידי קרח ועדתו, שהרי כבר אמרנו שדתן ואבירם לא השתתפו בקרבן זה. אלא נראה לנו שיש להבין כך את המנחה האמורה כאן: קרח ומאתיים וחמשים האיש התקוממו במישרין כנגד ה', שהרי חלקו על עבודת הקרבנות שבמקדש הנעשית על ידי אהרן במצות ה'. ביהירות ליבם פרשו מאותה עבודת הקרבנות שיש בה באמת משום כניעה לה', ובגאותם היו מוכנים להקריב לה' קטורת מליבם. דתן ואבירם לא השתתפו בצד זה של המרד, הנוגע לענייני כהונה. הם לא חטאו ב"מנחתם". הם עמדו במנחתם על היסוד המשותף לכלל האומה; במנחתם המסמלת את כניעתם לה' הם היו קשורים כהלכה לקרבן הציבור של האומה במקדש. הם לא ביקשו ליטול כהונה לעצמם ולעשות מעשה כהן, אף על פי כן "אל - תפן אל - מנחתם": ... ויחד עם זה גם האשימו אותו ברדיפת שררה ובאלימות גסה. נמצא אפוא, שכל שליחותו של משה היתה בעיניהם רמאות גסה, שהרי כפרו בעובדה שהוא נשלח בידי ה', וכן כפרו בכל היחס המיוחד של ה' לישראל שהפך לעובדה על ידי שליחות זו. אולם על ידי כך כבר הכריזו שכל יסוד התורה, המקדש והקרבנות הוא בטל ומבוטל לגבי דידם, ושוב אין משמעות לעדות שניתנה למשה על התורה שנתגלתה

לו; שוב אין משמעות למקדש ה' שהוקם לתורה זו ולקרבת המוקדשים למקדש התורה. נמצאת אומר: דתן ואבירם נמנעו מלהצטרף למקריבי הקטורת - לא מפני שהכירו במקדש החוקי ובקרבתו, אלא מפני שהתייחסו לכל אלה בשלילה גמורה. לפיכך "אל - תפן אל - מנחתם!" אולי תפיסה זו מונחת גם ביסוד הביאור האמור במדרש רבה כאן (יח, ט): "כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם יודע אני שיש לאלו חלק באותה מנחה שהקריבו שנאמר מלבד עולת התמיד ומנחתה, והיתה של כל ישראל קריבה, הואיל ופירשו אלו מבניך אל תסתכל בחלקם, תניחנו האש ואל תאכלנה"

16. מלבי"ם במדבר (פרשת קרח) פרק יז פסוק טו

ויחר למשה, על שאמרו לו שרוצה להשתרר עליהם, עז"א אל ה' אל תפן אל מנחתם, פרש"י לפי פשוטו הקטרת שיקטירו לפניך מחר אל תפן אליהם, והרמב"ן הקשה עליו דהא דתן ואבירם לא היו בתוך המקטירים קטרת, ולדעתי בתחלה שאמר זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו צוה כן גם לדתן ואבירם שהיו בהמעמד, ובאשר משה בענותו חשב שיוכל להיות שימצא איש מן העדה שירצה ה' את מעשיו שאם לא כן לא היה אומר שיקטירו לפניו, בקש עתה שדתן ואבירם לא יהיו כלל בכלל המקטיר, ועז"א אל תפן אל מנחתם ...

17. במדבר (פרשת קרח) פרק יז פסוק א - ח

(א) וידבר ה' אל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) אֹמַר אֶל־אַלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְנָרַם אֶת־הַמִּחְתָּת מִבֵּין הַשָּׂרְפָה וְאֶת־הָאֵשׁ זָרְהֶגְלָאָה פִּי קִדְשׁוֹ: (ג) אֵת מִחְתֹּת הַחֹטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשׁוֹתָם וְעָשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צְפוּי לְמִזְבֵּחַ קִי־הַקְּרִיבִים לְפָנֵי־ה' וַיִּקְדְּשׁוּ וַיִּהְיוּ לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל: (ד) וַיִּסָּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מִחְתֹּת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבו הַשָּׂרְפִים וַיִּרְקְעוּם צְפוּי לְמִזְבֵּחַ: (ה) זָכָרוֹן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אַהֲרֹן הוּא לְהִקְטִיר קִטְרֹת לְפָנֵי ה' וְלֹא־יִהְיֶה כְּלָרֵחַ וְכַעֲדָתוֹ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: (ו) וַיִּלְנוּ כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּחְתֹּת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הַמֵּתִים אֶת־עַם ה': (ז) וַיְהִי בְּהַקְהֵל הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְנוּ אֶל־אַהֲלֵל מוֹעֵד וַתִּגַּח כֶּסֶהוּ הָעֵגֹן וַיִּרְא כְבוֹד ה': (ח) וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי אֶהֱל מוֹעֵד: פ

18. רש"י במדבר (פרשת קרח) פרק יז פסוק ב

פִּי קִדְשׁוֹ - הַמִּחְתֹּת וְאֶסוּרִין בְּהִנָּאָה, שְׁהָרִי עֲשָׂאוּם כְּלֵי שָׂרֵת:

19. אבן עזרא במדבר (פרשת קרח) פרק יז פסוק ב

פִּי קִדְשׁוֹ - כִּי אַחַר שֶׁהִקְרִיבוּם לְשֵׁם, הֵנָּה קְדוּשִׁים:

20. רמב"ן במדבר (פרשת קרח) פרק יז פסוק ב

פִּי קִדְשׁוֹ - הַמִּחְתֹּת, וְהֵם אֶסוּרִין בְּהִנָּאָה שֶׁכָּבַר עֲשָׂאוּם כְּלֵי שָׂרֵת, לְשׁוֹן רִש"י. וְלֹא יִדְעֵתִי טַעַם לֵאסוּר הַזֶּה, שֶׁהָרִי קִטוּרֵת זָרָה הִקְרִיבוּ וְזֶר שֶׁעָשָׂה כְּלֵי שָׂרֵת לְהִקְרִיב בַּחוּץ בְּאִיסוּר אִינוּ מְקוּדָשׁ. אַבְל יֵשׁ לֹמֵר, כִּי בַעֲבוּר שֶׁעָשׂוּ כֵן עַל פִּי מֹשֶׁה הָיוּ קִדְשׁ, כִּי הֵם הִקְדִּישׁוּ אוֹתָם לְשָׁמַיִם לְפִי שֶׁחֲשָׁבוּ שִׁיעֲנָה אוֹתָם הָאֱלֹהִים בְּאֵשׁ וְתִהְיֶינָה הַמִּחְתֹּת הָאֵלֶּה כְּלֵי שָׂרֵת בְּאֵהֱל מוֹעֵד לְעוֹלָם. וְהִנְכוּן בַּעֲיֵנִי, כִּי יֹאמֵר הַכְּתוּב (פְּסוּק ג) קִי־הַקְּרִיבִים לְפָנֵי־ה' וַיִּקְדְּשׁוּ וַיִּהְיוּ לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּלוֹמֵר אֲנִי הַקְּדִשְׁתִּי אוֹתָם מֵעַתָּה שֶׁהִקְרִיבוּ אוֹתָם לְפָנֵי כִּדִּי שִׁיְהִיו לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:

21. אלשיך על במדבר (פרשת קרח) פרק יז פסוק ב

... וְזֶהוּ אוֹמְרוֹ אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אַהֲרֹן הוּא. לֹמֵר, כִּי אִם זָרַע אַהֲרֹן בְּלִבְד, כִּי גַם זָרַעוּ כְּמוֹהוּ. וְנִבֵּא אֶל עֵינֵי הַכְּתוּבִים, וְהוּא, כִּי הִנֵּה גִזְרָה חֲכָמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי גַם שֶׁשָּׁלַא לְשׁוֹם שָׁמַיִם הִקְרִיבוּ הַמִּחְתֹּת, לֹא יִבְצֵר מֵהֶם קְדוּשָׁה לִיעֲשׂוֹת צְפוּי לְמִזְבֵּחַ לְזִכְרוֹן, אַחַר שֶׁהִקְרִיבוּם לְפָנֵי ה'. אֲךָ לְעוֹמֵת זֶה תִּצָּא תְּקֵלָה, כִּי יֹאמֵר נָא יִשְׂרָאֵל אִם לֹא שֶׁהָיוּ צְדִיקִים לֹא צִיפָה יִתְבָּרַךְ אֶת מִזְבְּחוֹ בְּמִחְתֹּתָם. לְזֶה אֹמֵר הוּא יִתְבָּרַךְ, אֵל תִּתְמָה בְּמָה שֶׁאֵינִי מְצוּה הָרַם אֶת הַמִּחְתֹּת וְכו' - עַם הָיוּ מִחְתֹּת

שנעשה במ עבירה - להנתן צפוי למזבח ה'. כי הלא קדשו, על התקרבת לפני ה': (ג) והנה אין ספק, כי לא יבצר מהיות פתחון פה לבעל דין לחלוק ולומר, אילו מנאצים את ה' היו המאטים וחמשים אנשים, למה לא נתעבו מחתותם מלעשות מהם צפוי למזבח. על כן יגמרו אומר, כי אין זה רק כי לא מזידיים היו. כי אם מוטעים לתומם, חושבים כי הדין עם קרח. ומה גם באומרו, אחי אבא ארבעה. בני עמרם, אחד מלך, ואחד כהן גדול. למי ראוי הנשיאות, לא לי שאני בכור ליצהר השני. ועל כן לא קצף ה' עליהם בעצם, ואדרבא צוה לעשות זכרון מחתותם לרקעם על מזבח. ומה גם בשומעם את ה' אומר כי קדשו: על כן להסיר תועה מלב חושב כי טובים הם לפניו יתברך, מיד אמר את מחתות החטאים. לומר אל תטעה לומר כי לא רשעים היו, כי הלא אדרבא חטאים בנפשותם המה. אלא מה שועשו אותם כו', לא שיש קדושה בהם. כי אם שעל ידי בחינת שהקריבום לפני ה', על כן ויקדשו. לזה אמרתי כי קדשו, לא שבבחינת פעולתם היתה קדושה כלל: ואל תאמר הלא יטעו בראות מחתות שנעבדה בהן עבירה נתנים על גבי המזבח. לזה אמר שאדרבה הכונה היא בהפך לאות לבני ישראל:

22. רבינו מיוחס במדבר (פרשת קרח) פרק יז פסוק ב

וירם את המחנות. יפרישם מתוך השרופים לפי שקדשו המחנות מאחר שהביאום קרבן למקדש, אבל האש שהיא זרה השלך בחוץ. זרה. מלשון זר, וכן אזרה, יזרה וכיוצא במ.

23. במדבר (פרשת קרח) פרק יז פסוק טז - כו

(טז) וינדבר ה' אל־מִשֶׁה לֵאמֹר: (יז) דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֲתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל־נְשֵׂי־אֲהֵם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת־שִׁמּוֹ תִּכְתֹּב עַל־מִטָּהוּ: (יח) וְאֵת שֵׁם אֶהְרֹן תִּכְתֹּב עַל־מִטָּה לְגִי כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם: (יט) וְהִנַּחְתֶּם בְּאֶהֱל מוֹעֵד לְפָנַי הַעֲדוֹת אֲשֶׁר אֲנִיעַד לָכֶם שְׁמָה: (כ) וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבַחֲרֶבּוּ מִטָּהוּ יִפְרָח וְהִשְׁכַּחְתִּי מֵעַלִּי אֶת־תְּלוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר תִּם מְלִינָם עָלֵיכֶם: (כא) וַיִּדְבֹר מִשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֲלֵיוּ כָּל־נְשֵׂי־אִיהֶם מִטָּה לְנִשְׂיָא אֶחָד מִטָּה לְנִשְׂיָא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אֶהְרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם: (כב) וַיִּנַּח מִשֶׁה אֶת־הַמִּטָּה לְפָנַי ה' בְּאֶהֱל הַעֲדוֹת: (כג) וַיְהִי מִמְחֻרָת וַיָּבֵא מִשֶׁה אֶל־אֶהֱל הַעֲדוֹת וְהִגָּה פֶּרַח מִטָּה־אֶהְרֹן לְבֵית לְגִי וַיִּצָּא פֶּרַח נִצָּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים: (כד) וַיִּצָּא מִשֶׁה אֶת־כָּל־הַמִּטָּה מִלְּפָנַי ה' אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהוּ: ס י (כה) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מִשֶׁה הֲשִׁיב אֶת־מִטָּה אֶהְרֹן לְפָנַי הַעֲדוֹת לְמִשְׁמַרְתָּ לְאוֹת לְבָנֵי־מִרְי וְתִקַּל תְּלוֹנוֹתָם מֵעַלִּי וְלֹא יָמָתוּ: (כו) וַיַּעַשׂ מִשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה: ס

24. אילת השחר במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו

אל תפן אל מנחתם. ..ועוד צ"ב למה משה הוצרך להתפלל על זה, מאי ס"ד שזה יתקבל, הרי הם חוטאים ורוצים את הכהונה שלא כדיון, וכנראה דלפעמים יש כח לסט"א להצליח ולכן צריכים להתפלל שלא יתקבל מנחתם (ועי' אבן עזרא, ועי' בספר בית אלקים למבי"ט שער התפילה פי"א): שם. פרש"י והמדדש אומר יודע אני שיש להם חלק בתמידי ציבור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו. הנה צריך להבין למה קללם בזה, ונראה דהנה הלא משה כל עצמו שטרח והשתדל הי' הכל לטובת ישראל, ומסר נפשו עליהם בכל תפילותיו, ואמר (בפרשת כי תשא ל"ב ל"ב) אם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, וכל הדברים שידועים מגודל מסירות נפשו בשביל ישראל מהראוי שיכירו טובה למשה עבור זה, אבל דתן ואבירם שאמרו כי תשתרר עלינו, הראו בזה שהם כפויי טובה משלמי רעה תחת טובה, ועל זה ויחר למשה כמו שפרש"י שנצטער מאוד, לא שכעס עליהם רק שנצטער עליהם כדרך אחד שרואה בנו שלא מתנהג כשורה: והנה בודאי קרבן ציבור הלא כל חלק וחלק ממנו נחשב בשביל הכלל, והנה אם הם מצטרפים לקרבן של הציבור נמצא שעולה הקרבן עם חלקים של כפויי טובה, וכל הקרבן נחשב עם חסרון, לכן התפלל משה שלא יתערב חלקם עם חלק של ישראל, כדי שלא יהא נחשב בשביל ישראל שהקריבו קרבן לקוי: ...